

In Schalkwijk gaat het onderzoek naar het gezinsdrama nog steeds door. Politie is druk bezig op het terrein #hvnl <http://pic.twitter.com/wg6Izbl2>

Erik Bunte @ErikHVNL

Martine de Bas, Ger Huijter

15.1 Inleiding

Met enige regelmaat verschijnen nieuwsberichten over ouders die hun kinderen ombrengen en daarna zichzelf van het leven beroven. De maatschappelijke impact van dit soort gezinsdrama's is doorgaans groot: een compleet gezin verdwijnt opeens uit de lokale samenleving. Voor de veelgehoorde verzuchting dat 'het steeds vaker gebeurt', is overigens geen bewijs (Verheugt, 2007).¹²⁰ Wel is de afgelopen jaren, mede door de opkomst van sociale media, de aandacht in de media voor dit soort moorden vergroot. Daarnaast is ook collectief rouwbeklag een opkomend fenomeen.

In dit hoofdstuk wordt een analyse gemaakt van een gezinsdrama dat in oktober 2012 plaatsvond in Schalkwijk; een dorp dat gelegen is in de gemeente Houten en een kleine 2000 inwoners telt. Bezien wordt met welke dilemma's de gemeente Houten te maken kreeg en welke lessen hieruit te trekken zijn. Dilemma's die aan bod komen hebben betrekking op het strafrechtelijk onderzoek en het contact met de nabestaanden. Hiervoor zijn interviews gehouden met Cor Lamers, oud-burgemeester van de gemeente Houten (tegenwoordig burgemeester van Schiedam) en de adviseur crisisbeheersing van de gemeente Houten.

¹²⁰ Zie ook: Kennislink.nl (2010, 28 oktober). Publicaties: Gezinsdrama meestal bij verrassing. Op 1 juni 2013 ontleend aan <http://www.kennislink.nl/publicaties/gezinsdrama-meestal-bij-verrassing>.

15.2 Feitenrelaas

Op zondagochtend 21 oktober 2012 ontdekt een vrouw brand in een woning in Schalkwijk. Het betreft de woning van haar burens, zo'n 200 meter van haar woning vandaan. Zij waarschuwt kort voor 08.30 uur de brandweer. Gealarmeerde brandweermensen constateren bij aankomst inderdaad een kleine woningbrand, maar doen bij het binnentreden van de woning een gruwelijke ontdekking. Zij treffen in een van de vertrekken in het huis een overleden vrouw aan en na een korte inspectie van de woning, ook twee overleden kinderen. In de kamer waar de brand woedt, treffen zij nog een levenloos lichaam aan, dat door de brand onherkenbaar is geraakt. De bevelvoerder van de brandweer kiest ervoor om zoveel mogelijk sporen intact te houden en niet méér bluswerkzaamheden te verrichten dan strikt noodzakelijk is.

Binnen 45 minuten na de melding informeert een brandweercentralist van de meldkamer in Utrecht burgemeester Lamers over de woningbrand in een monumentale boerderij in Schalkwijk, waar bij vermoedelijk slachtoffers te betreuren zijn. Zijn aanwezigheid is volgens de centralist gewenst. Op weg naar Schalkwijk ziet hij dat de tankautospuiter alweer retour gaat richting kazerne. Hij vermoedt dat de brand uiteindelijk zal zijn meegevallen. Kort daarop volgt een telefoontje van de meldkamer, dat deze hoop wegneemt: er blijken wel degelijk dodelijke slachtoffers te zijn die vermoedelijk door een misdrijf om het leven zijn gekomen.

Bij de toegangsweg naar de boerderij staat een aantal journalisten op een kluitje bij de politieafzetting. Zij trachten vanaf grote afstand de plaats van het incident in beeld te krijgen. Na tussenkomst van de Officier van Dienst van de politie wordt de burgemeester toegelaten tot de woning. De brand in de woning is van korte duur geweest. Er zijn vier doden aangetroffen, waarvan de politie vermoedt dat het in ieder geval om de vrouwelijke bewoonster en haar twee dochters gaat. Ook is een mannelijk slachtoffer aangetroffen. Zijn identiteit is op dat moment nog onbekend. Omdat alles op een misdrijf wijst, verandert de woning van 'plaats incident' in een 'plaats delict'. De geüniformeerde politiemedewerkers maken plaats voor rechercheurs.

De burgemeester gaat vervolgens langs bij de buurvrouw, die de brand had gemeld. In overleg met de rechercheleiding wordt hij bij dit bezoek vergezeld door een rechercheur. De buurvrouw is nu immers getuige in een opsporingszaak en in die hoedanigheid nog niet door de politie gehoord. Bovendien wordt op deze manier voorkomen dat de burgemeester bij terugkomst gehoord zou moeten worden over hetgeen hij van de buurvrouw verneemt. Het gezamenlijke bezoek blijkt zeer waardevol. De meldster blijkt de vorige eigenaar te zijn van de stallen bij de boerderij. Zij heeft een goed contact met de familie en kan een gedetailleerde beschrijving geven van de inrichting van de boerderij en haar bewoners. De familie bestaat uit een echtpaar met drie kinderen waarvan de twee oudste kinderen uit een eerder huwelijk van de vrouw afkomstig zijn. Het gezin is pas enkele maanden daarvoor in de boerderij komen wonen. Daarnaast weet zij te melden dat de moeder bij de gemeente Houten werkt. De buurvrouw had de dag ervoor nog contact gehad met de vader, die de huur van de stallen wilde opzeggen. De informatie die de buurvrouw geeft, is belangrijk voor het recherche-onderzoeksteam.

Onderweg naar huis heeft de burgemeester contact met de gemeentesecretaris. Zij bespreken onder meer het feit dat een van de slachtoffers naar alle waarschijnlijkheid een medewerkster van de gemeente is. Op voorstel van de gemeentesecretaris komt die zondag om 15.00 uur een gemeentelijk kernteam bij elkaar, aangevuld met een vertegenwoordiger van de lokale politie. In dat overleg blijkt dat al kort na de brandmelding via sociale media wordt gespeculeerd over de bewoners en de mogelijke toedracht. In de onlinemediën circuleren ook al de namen van de betrokken gezinsleden. Het beeld van het samengestelde gezin wordt steeds completer. Het lijkt te gaan om een vader (43), een moeder (46), twee dochters van respectievelijk 15 en 11 jaar en een zoon van 20 jaar. Omdat een van de aangetroffen slachtoffers door de brand niet direct kan worden geïdentificeerd, is nog de vraag óf het een gezinslid betreft en zo ja, welk gezinslid. Er wordt rekening gehouden met de mogelijkheid dat het vijfde gezinslid verantwoordelijk is voor de moorden en voortvluchtig is. De zoon van het gezin wordt uiteindelijk bij zijn vader in Breda getraceerd. Nadat met hem is gesproken stelt de politie vast dat hij geen verdachte in de zaak is. Daarmee is de puzzel nagenoeg compleet.

Hoewel nagenoeg zeker is wie de slachtoffers zijn, ziet het Openbaar Ministerie (OM) op dat moment geen reden om over de identiteit van de slachtoffers te berichten. Het OM stelt zich op het standpunt dat eerst het onderzoek, en daarmee ook de officiële identificatie, moet worden afgerond. Omdat het OM de persoonsgegevens niet vrijgeeft, tast de gemeente in het duister over de stappen die zij in het kader van het najaarstraject kan nemen. De gemeentelijke organisatie kan immers nog niet met het nazorgtraject starten, zolang de identiteit van de slachtoffers niet officieel bevestigd is. Nadat de druk op de districtsofficier van justitie is opgevoerd om de informatie zo spoedig mogelijk vrij te geven, komt zondagavond laat een persbericht naar buiten, waarin de identiteit van de slachtoffers bekend wordt gemaakt. Het gaat inderdaad om de personen die het kernteam en ook de scholen al vermoedden. De scholen van de dochters worden hierover geïnformeerd; niet alleen hun huidige school, maar ook de oude basisschool in Houten waar de dochters voor hun verhuizing naar de boerderij op zaten. Ook daar is de impact van het drama groot.

Het kernteam komt de volgende ochtend (maandag 22 oktober) opnieuw bijeen om verdere afspraken te maken. 'Terughoudendheid' is het adagium. Een stille tocht wordt in deze situatie niet passend geacht. In de communicatie wordt ervoor gekozen om een persbericht uit te brengen en geen persconferentie te houden. De scholen kunnen een beroep doen op de gemeente, maar in de praktijk wordt de nazorg en de begeleiding bij de rouwverwerking vooral gerealiseerd door de scholen zelf. Wel zorgt het gemeentelijk kernteam ervoor dat er bij de GGZ psychologen worden vrijgemaakt om de scholen professioneel te ondersteunen en het rouwproces te bewaken. De gemeente biedt ook haar ondersteuning aan bij de verschillende verenigingen waar familieleden actief waren, zoals de voetbalvereniging en de manege.

Op het gemeentehuis staan de collega's van de moeder op maandagochtend stil bij de gezinsmoord. De eerste aandacht gaat uit naar haar directe collega's van het team waarbinnen zij werkte. Er wordt voor gekozen om het gehele team tegelijk op de hoogte te brengen. Het verdriet en onbegrip bij de naaste collega's is groot. Het werk van het secretariaat van het team wordt overgenomen door collega's elders uit de organisatie om hen de tijd te gunnen het nieuws te verwerken. Vervolgens wordt de afdeling waaronder het team van de moeder valt geïnformeerd. Om 12.00 uur informeren de gemeentesecretaris en de

burgemeester in de raadszaal ten slotte het overige personeel over het lot van hun collega en haar gezin.

Het kernteam krijgt pas laat de collega's van de vader in beeld; vijf dagen na het incident heeft de gemeente voor het eerst contact met zijn werkgever.

Er ontstaan binnen de gemeente inmiddels vermoedens dat de gemeentelijke integriteit mogelijk ter discussie staat. Het Schalkwijkse gezin heeft namelijk al geruime tijd een vergunningaanvraag voor de exploitatie van een Bed & Breakfast bij de gemeente lopen. De afronding van de aanvraag wordt enkele malen uitgesteld, omdat de aanvragers de financiering niet rond krijgen. Het gaat daarbij om een aanzienlijk geldbedrag. Ongeveer twee weken voor de gezinsmoord krijgt de gemeente van de aanvrager te horen dat de financiering rond is, wat 'groen licht' betekent voor de afhandeling van de vergunningaanvraag en dus vrij baan voor de Bed & Breakfast. Uit gesprekken die na het incident met familie, vrienden en buurtbewoners worden gevoerd komt echter een heel ander beeld naar voren. Gesproken wordt over een gezin dat te maken had met financiële tegenvallers en geldzorgen had. Hoe kan het dan dat er enkele weken voor het drama wél geld zou zijn? Waar kwam dat geld vandaan? Was de vergunningverlening wel volgens de geldende regels verlopen en waarom was er geen BIBOB-onderzoek¹²¹ gedaan? De burgemeester verzoekt het OM deze vragen mee te nemen in het politieonderzoek. Voor de werkgever van de vader is het incident reden om de financiële boekhouding te laten doorlichten op mogelijke malversaties. Uiteindelijk worden er geen onregelmatigheden geconstateerd.

Door de gemeente wordt ook contact onderhouden met de familie van moederskant. In de gesprekken komen verschillende onderwerpen aan bod. Zo willen familieleden weten wat zich op 21 oktober in de woning heeft afgespeeld. Ook willen zij zich voorbereiden op de rouwdienst en begrafenis en vragen daar hulp bij van de gemeente. Op advies van burgemeester Lamers vindt de uitvaartplechtigheid van de moeder en haar kinderen gescheiden plaats van de uitvaartplechtigheid van de vader.

121 Een onderzoek in het kader van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (BIBOB).

Dit tot ongenoegen van de familie van de vader, waar later contact mee volgt. Er komt uiteindelijk een herdenkingsbijeenkomst voor de moeder en de kinderen in Houten; het lichaam van de vader wordt in Breda gecremeerd.

De herdenkingsbijeenkomst in Houten vindt op woensdag 31 oktober plaats. De organisatie is in handen van uitvaartorganisatie Monuta. De bijeenkomst is strak georganiseerd en wordt door betrokkenen als zeer indrukwekkend ervaren. Met de pers worden duidelijke afspraken gemaakt. In de kerk wordt niet gefilmd en de familie wordt tijdens de uitvaart niet in beeld gebracht. De burgemeester is aanwezig als buiten de kisten aankomen, om deze naar binnen te begeleiden. Ook spreekt hij tijdens de bijeenkomst

15.3 Analyse

15.3.1 *Het strafrechtelijk onderzoek en nazorgtraject*

Bij de brand in Schalkwijk werd het de hulpdiensten al snel duidelijk dat het geen reguliere woningbrand betrof. Bij de bluswerkzaamheden werd al rekening gehouden met het sporenonderzoek; de forensische onderzoekers van de politie zouden zich later ontfemen over de plaats delict. Zij trachtten in kaart te brengen wat er voorafgaande aan de brand was gebeurd.

Burgemeester Lamers besloot, in zijn rol als burgervader, bij de buurvrouw langs te gaan. Daar vernam hij, samen met de rechercheur die hem vergezelde, belangrijke informatie die meer inzicht bood in de achtergronden van het gezin. Hiermee ontstond de paradoxale situatie dat het gemeentelijke kernteam al min of meer wist om wie het ging, terwijl de officiële identificatie nog op zich liet wachten. Het kernteam had het liefst allerlei zaken in gang willen zetten, zoals een herdenking op het gemeentehuis, en de rouwverwerking willen afstemmen met de scholen en de sportverenigingen. Op één school kwam die zondag al een soort crisisstaf bijeen.

Het kernteam had de indruk dat het OM op de rem stond, omdat zorgvuldigheid werd betracht in het identificatieproces. Volgens Lamers was de verwachting dat de officiële identificatie door het Nederlands

Forensisch Instituut (NFI) enkele dagen in beslag zou nemen. Volgens de interne richtlijnen van het OM mag een hoofdofficier van justitie echter met een beroep op de maatschappelijke impact een beroep doen op het NFI om secties met voorrang uit te voeren. Uiteindelijk is door deze interventie het identificatieproces ook daadwerkelijk versneld, waardoor het nazorgtraject in Schalkwijk kon worden vlot getrokken.

De relatie met het OM speelde ook op een ander vlak een cruciale rol. Wettelijk gezien vindt geen strafvervolgning meer plaats zodra de dader van een strafbaar feit is overleden. In de praktijk betekent dit dat het OM en de politie hun onderzoek vrij snel afbouwen of direct stoppen. In dit geval had burgemeester Lamers echter een gegronde reden om wel om een onderzoek te vragen: hij had immers aanwijzingen dat de gemeentelijke integriteit mogelijk ter discussie kon komen te staan. De vergunningaanvraag voor de Bed & Breakfast was maandenlang afgewezen, maar twee weken voor het drama alsnog toegekend. Daarnaast speelde mee dat een antwoord op vragen van nabestaanden hen zou kunnen helpen bij het verwerkingsproces. Door het politieonderzoek niet af te breken zou mogelijk een verklaring gegeven kunnen worden voor het gedrag van de dader.* De burgemeester liep daarin soms ook vooruit op het politieonderzoek. ‘De families wilden graag weten wat zich op 21 oktober in de woning heeft afgespeeld. Ik koos er bewust voor om de familie te informeren voor zover mijn kennis reikte.’ Hij realiseerde zich dat dit een taak is die niet expliciet onder de verantwoordelijkheid van een burgemeester valt. Toch heeft hij gemeend die vraag van de families te beantwoorden. ‘Ik hoopte dat zij door deze informatie op enig vlak beter in staat zouden zijn om de rouwdienst en begrafenis te doorstaan. Alle aandacht die zij zouden krijgen van belangstellenden en de media zou hen ook al zwaar belasten.’

15.3.2 *Contact met nabestaanden*

In de contacten met de omgeving lag de focus van het kernteam op de eigen organisatie en de scholen van de dochters. Dit veranderde toen een betrokken raadslid het kernteam vertelde dat ook de buurtbewoners uit

de oude wijk zeer geraakt waren door de gezinsmoord. Burgemeester Lamers:

‘Er is in die buurt in Houten een sterke onderlinge verbondenheid en dat is niet direct verdwenen als een gezin naar Schalkwijk verhuist. Bovendien was het gezin altijd zeer betrokken geweest bij hun woonomgeving. Niet vreemd dus dat men ook in deze buurt stilstaat bij het gebeurde. Ik heb in overleg met het betreffende raadslid een bezoek gebracht aan de buurt. Geen officieel gedoe, gewoon mijn betrokkenheid tonen als burgervader. Ondanks dat het een onaangekondigd bezoek was, stonden daar tientallen wijkbewoners. Ik heb ze kort toegesproken en heb even stil gestaan bij een monument dat zij hadden gemaakt voor de familie.’

Het is consistent met de eerder uitgezette communicatielijn van de gemeente, om terughoudend op te treden in de media en de focus op de eigen bevolking te leggen.

Het contact met de werkgever van de vader volgde pas in de loop van de week. Burgemeester Lamers:

‘Het bedrijf zat in feite met een dilemma. Het slachtoffer was een naaste collega van veel medewerkers, maar hij was ook de mogelijke dader van een verschrikkelijk familiedrama. Gelukkig heeft het bedrijf wel de ruimte geboden aan zijn collega's om het plotselinge verlies van hun collega een plek te geven.’

In de dagen voorafgaand aan de begrafenis werd de burgemeester zelf geconfronteerd met een delicaat probleem. De familie van de moeder vroeg hem of de rouwdienst van de vader gelijktijdig zou moeten plaatsvinden met die van de moeder en haar kinderen. Vanuit het belang van openbare orde en veiligheid antwoordde Lamers dat hij er de voorkeur aan gaf om beide diensten gescheiden te houden.

‘Ik sluit niet uit dat er onrust was ontstaan als zowel dader als slachtoffers tegelijkertijd een afscheidsdienst krijgen. Je krijgt dan vermenging van emoties die tot onwaardige taferelen kunnen leiden. Daarom adviseerde ik hen de ceremonies apart te houden.’

Het advies is door de familie overgenomen. Uit het contact met de familie werd tevens duidelijk dat zij geen idee hadden waar zij bij de organisatie van de rouwdienst en de begrafenis rekening mee moesten houden. De gemeente deed daarom een beroep op uitvaartorganisatie Monuta, waarmee de Veiligheidsregio Utrecht (waaronder Houten valt) een convenant heeft.¹²² In gezamenlijkheid met de uitvaartverzorger die door de familie was ingeschakeld, zijn de voorbereidingen op de herdenkingsdienst en uitvaarten opgepakt.

‘Al snel werd duidelijk dat de verzekeringspolis [van de familie, red.] onvoldoende dekking zou bieden voor de verwachte massale toestroom van belangstellenden en de pers. Dit bracht de familie in een lastig parket, het gaat dan toch om veel geld. Als gemeente hebben wij ons toen garant gesteld voor de excessieve meerkosten die zouden ontstaan als gevolg van de te nemen veiligheidsmaatregelen en het bewaken van de openbare orde. Voor de duidelijkheid: de begrafenis kosten zelf hebben wij dus niet overgenomen, alleen de kosten die voortvloeiden uit alle beveiligingsmaatregelen om de openbare orde te waarborgen. Ik heb dit afgestemd met de fractievoorzitters van de gemeenteraad en het college. Het gaat natuurlijk wel om gemeentelijke gelden waarbij de gemeenteraad het laatste woord heeft.’

Zowel het college van B&W als de fractievoorzitters van de politieke partijen in de gemeenteraad stemden in met de voorgestelde aanpak van Lamers. ‘Voor hen was dit geen discussiepunt, als we maar goede afspraken zouden maken.’ Omdat openbare orde een belangrijke rol speelde bij de herdenkingsbijeenkomst, heeft de gemeente zich intensief bemoeid met de voorbereidingen van de bijeenkomst. De feitelijke organisatie was in handen van de uitvaartverzorgers, waarbij de lokale uitvaartverzorger samenwerkte met de expert die door de gemeente was ingeschakeld.

122 Monuta is een landelijke organisatie die ondersteuning verleent bij de voorbereidingen en organisatie van grootschalige herdenkingsplechtigheden. Op grond van het convenant kunnen gemeenten binnen de Veiligheidsregio Utrecht een beroep op deze uitvaartorganisatie doen.

Het advies van Lamers om de uitvaartplechtigheden van de moeder en haar kinderen te scheiden van de plechtigheid van de vader, viel niet in goede aarde bij diens familie. Zij wilden het liefst afscheid nemen van het hele gezin, maar op advies van Lamers gebeurde dit niet. De vader is een dag later in Breda gecremeerd. Enkele weken na de uitvaart ontving Lamers een brief van de nabestaanden, waarin zij hun onbegrip uitten over de gang van zaken. 'Ik realiseer me dat ook deze mensen verdriet hebben en slachtoffer zijn van de situatie. Toch zou ik vandaag hetzelfde advies gegeven hebben.' Uit de brief werd Lamers ook duidelijk dat deze familie geen nazorg was aangeboden.

'Ik heb daarom contact gezocht met mijn collega Peter van der Velden, burgemeester van Breda. Die wist wel van het drama, maar wist tot op dat moment niet dat er een relatie was met inwoners van Breda. Hij heeft zich op mijn verzoek gericht op de nazorg aan de familie van vaderskant.'

Enkele weken na het gezinsdrama heeft de gemeente een bijeenkomst georganiseerd, waarbij de familie diverse condoleanceregisters overhandigd kreeg. Zij kregen dit van vertegenwoordigers van scholen, sportverenigingen en anderen die het initiatief hadden genomen om een condoleanceplek in te richten. 'Dit was een informele bijeenkomst waarbij ook ruimte was voor herinneringen en napraten. Ik heb het als een heel prettig en als een natuurlijk afsluitingsmoment ervaren', aldus Lamers.

Terugkijkend was Lamers zich bewust van het belang van collectieve rouwverwerking en het begeleiden daarvan.

'De herdenkingsdienst, tien dagen na het incident, was een passende afsluiting van een periode van collectieve rouwverwerking. Als burgemeester kun je in deze periode een rol van betekenis hebben door er te zijn voor mensen. De dingen die je doet in de rol van burgervader hebben een hoog symbolisch karakter, maar dat is op dat moment nodig. Om dat goed te kunnen doen moet je alert zijn op je omgeving en niet alleen rationele overwegingen maken, maar vooral ook je intuïtie volgen. En eerlijk is eerlijk, enige ervaring helpt ook.'

In de aanloop naar de herdenkingsbijeenkomst is de burgemeester gevraagd om bij aanvang het woord te nemen. ‘In overleg met mijn voorlichter heb ik er juist voor gekozen om een afsluitend woord te spreken. Daarmee kon ik alle voorgaande verhalen verbinden. Dat is immers de rol van de burgemeester: verbinden’, aldus Lamers.

15.4 Afronding

Bij sociale drama’s als die in Schalkwijk kan de burgemeester in zijn communicatiestrategie het accent leggen op twee facetten, die van boegbeeld (‘het gezicht naar buiten’) of juist kiezen voor de burgervader, waarbij de focus meer op de direct betrokkenen is gericht. In dit geval werd het accent gelegd op die burgervaderrol. Er zijn in de betrokken gemeenschap veel gesprekken gevoerd en bezoeken gebracht buiten het zicht van de camera’s. Dit laat zien dat een betrokken burgervader niet per definitie synoniem staat aan zichtbaarheid in de media. De casus laat daarmee ook zien dat het verbinden en ondersteunen van de lokale samenleving grotendeels in de luwte kan gebeuren. Hetgeen overigens niet betekent dat communicatie vanuit de gemeente van ondergeschikt belang was. De media werden goed bediend door de gemeente, maar de burgemeester leverde hieraan – vanwege de keuze voorrang te geven aan de burgervaderrol – slechts een bescheiden bijdrage.

Het betekent dat een burgemeester soms best tegengas kan geven aan de druk van buitenaf. Lamers:

‘De sociale media zijn erg dwingend geworden, of je dat nu leuk vindt of niet. Maar je moet je ook niet laten opjagen. Enige weerstand bieden aan die hijgerigheid van veel nieuwsgagers is ook belangrijk, zodat nabestaanden ook de ruimte krijgen om het gebeuren op zich in te laten werken.’

Het is consistent met de keuze om terughoudend te communiceren, om langs die weg weer enige rust terug te brengen in de crisis. Geen persconferentie, alleen een statement. En geen stille tocht als daar geen behoefte aan is.

De gemeente heeft tijdens crises met een maatschappelijke impact eigenlijk altijd een rol. Soms is die rol beperkt, maar in andere gevallen kan – afhankelijk van de omstandigheden – deze rol onder meer bestaan uit het coördineren van de organisatie van een herdenking en het begeleiden van het proces van collectieve rouwverwerking. Een crisis met een lokale impact vraagt oog voor de effecten van verschillende scenario's. De dilemma's die daaruit voortkomen, vragen een zorgvuldige (bestuurlijke) belangenafweging.

De nazorg heeft in deze casus een duidelijke kop en staart gekregen. De herdenkingsdienst was een markeerpunt voor de afsluiting van de collectieve rouwverwerking, de bijeenkomst met de familie enkele weken na het gezinsdrama vormde de afsluiting van de directe nazorg aan de familie. Hoewel daarmee officieel de nazorg is afgesloten, blijft het zinvol een aanspreekpunt te houden binnen de gemeente om het 'na-ijlen' van de nazorg te beheersen. Nazorg is daarmee meer een proces geworden dat ervoor zorgt dat de crisissituatie gefaseerd, zonder abrupte overgang, teruggaat naar normaal. Ook burgemeester Lamers speelt daarin nog een beperkte rol. Ook na zijn vertrek bij gemeente Houten (Lamers vertrok enkele weken na het gezinsdrama naar de gemeente Schiedam) bleef hij nog betrokken bij de nazorg. 'Ik heb mijn opvolger uiteraard wel alle informatie meegegeven, maar ik heb ook tegen de familie gezegd dat ik voor hen nog altijd aanspreekbaar ben als zij die behoefte voelen.' Tot slot is het ook belangrijk oog te hebben voor het welzijn van minder voor de hand liggende doelgroepen binnen de nazorg, zoals de familie en collega's van de dader of het eigen gemeentelijke personeel dat de hele casus van nabij heeft meegemaakt.

* Naschrift: Op 19 maart 2013 bracht het Openbaar Ministerie het volgende persbericht naar buiten. 'Het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP) heeft in opdracht van het Openbaar Ministerie onderzoek gedaan naar de persoon van de man. De vraag hierbij was of er bij hem voorafgaand en ten tijde van het delict sprake was van psychische problematiek en als dit het geval was, of dit het handelen van de man heeft bepaald. Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat de man aan verschillende stoornissen leed waardoor hij onder grote spanning leefde. Deze spanningen werden mede veroorzaakt en verergerd door de aankoop van de boerderij en de door de man ervaren mislukking van de plannen die hij daarmee had. Deze spanningen kon hij niet de baas. Dit heeft

zijn gedragskeuzes en zijn gedragingen ten tijde van het incident beïnvloed. Het onderzoek heeft echter onvoldoende duidelijkheid kunnen geven of de psychische problematiek van de man van invloed was op zijn gedrag kort voorafgaand of ten tijde van het delict. Over zijn overwegingen om zijn gezin en zichzelf van het leven te beroven kan dan ook geen eenduidige uitspraak worden gedaan.'